

și a cărui poziție îl arată ca demontat (tăiat) de la fundarea zidului corespunzător (de E, nava de N) al basilicii D.

Totodată s-a văzut acum mai clar că absida basilicii D (ultima ei fază) a tăiat un zid din blochete de calcar legate cu mortar orientat N - S care, imediat la N de absidă (în dreptul a cca. 45 grade pe arcul de cerc), era prevăzut, pe când funcționa, cu o intrare, fostul prag apărând tăiat de absidă cam la jumătatea fostei intrări.

În extremitatea de E a S. 11a și b, degajarea suprafeței dintre aceste secțiuni a arătat existența unui acces între cele două încăperi de zidărie cu mortar slab și mai mult lut, foarte larg, de cca. 56-146 cm, cifre înregistrate în funcție de cele două ziduri paralele și parțial lipite unul de altul de la V, pe direcția N - S. Ca și la Dinogetia, într-o fază corespunzând secolului V, se pare că există și la Tropaeum Traiani, în acest punct care nu este singular, o încăpere zidită într-o alta ceva mai mare, cu zid din piatră legată cu mortar slab (practic, la curățarea de acum, pământ). O curiozitate aparte o reprezintă descoperirea în S. 2, către S, a unei prelungiri (de verificat în continuare rostul ei) de peste 3 m lungime a fundației identificate anterior a zidului nartexului primei basilici D (v. și mai jos), adică mult către S față de limita de S a zidului E - V al basilicii (D nr.1 și nr.2). Aceasta ar putea însemna o utilizare de la început a acestuia pentru o mare anexă la S de basilica inițială. Situația nu poate fi clarificată prin vreo analogie mai clară și doar alte sondaje și secțiuni, oricum, săpături sistematice, vor putea clarifica problema aceasta surprinzătoare.

În degajarea martorilor dintre S. 5 - 7 și S. 7 - 8 au apărut mai multe piese din marmură: trei fragmente mici din coloane, un fragment din decorația cu frunze de acant puternic ajurată a unui capitel corintic (probabil teodosian) și două fragmente din marginea profilată pe ambele fețe a unor (unei) plăci de cancelli.

La degajarea dinspre S de atrium se observă (aproape sigur confirmată) existența unui acces, larg de cca. 1,22 m, dinspre anexele de la S în chiar atrium-ul basilicii. Tot la atrium, dar de astă dată către V și mai ales prin observarea mai atentă a detaliilor din S. 12f, redegajată și extinsă perpendicular în exterior pe extremitatea de S a zidului de V al atrium-ului, se naște ipoteza privind două etape și totodată dimensiuni diferite ale atrium-ului, mai extins spre V într-o primă etapă (probabil), sau oricum, având poate și ulterior un portic exterior pe latura de V, rezultat în urma dezafectării segmentului corespunzător din atrium.

Pe de altă parte, am continuat între timp și alte observații, ca de pildă la incintă și în exteriorul acesteia. Cea mai importantă este înregistrarea, în săpătura deja începută mai de mult de colega Ioana Bogdan Cătănicu, a porții mici de la N, care, potrivit observațiilor lui Severus Ionescu, în prezența subsemnatului, va fi avut lărgimea de cca. 1,15 m. La curățarea efectuată pe loc s-a putut observa utilizarea îndelungată a porții prin uzura specifică a blocurilor de calcar de la prag, precum și scoaterea de blocuri de talie, mai ales din parament, datorată epocii medievale timpurii.

Fără a fi definitive, se impun câteva concluzii: au existat în acest punct, unde se află ruinele basilicii D, două basilici succesive construite din temelii și datând din sec. IV - V și V - VI cel mai devreme, mai curând poate doar din sec. V, pentru că aceea din a doua jumătate a sec. IV, azi dispărută, dacă va fi existat aici, trebuia să fi fost cu mult mai mică decât cea vizibilă azi; a doua basilică are la rândul ei două faze; ambele au avut o decorație arhitectonică din marmură destul de bogată; prima basilică, astăzi parțial identificabilă, a fost construită în interiorul unui edificiu dezafectat datând cel mai probabil din epoca Principatului și făcând parte din zona monumentală a forului, pe atunci într-o poziție mai înaltă decât cea vizibilă azi. Acest edificiu avea un sistem de încălzire cu hipocaust (erau poate băi sau doar dispunea de băi) - din acest edificiu se păstrează mai clar o parte din zidul de E, la E de basilică, și absida pavată cu cărămizi de la S, refăcută și probabil utilizată de basilică pentru nevoi specifice; ca și la Dinogetia, în perioada refacerilor din sec. V se observă ici-colo reconstruirea unor case (încăperi) în interiorul celor mai vechi și ruinate. Este o perioadă de decădere a calității vieții urbane, de constatat între sfârșitul sec. IV și a doua jumătate a sec. V, după care începe un reviriment, dar într-o măsură și manieră diferite de sec. II - IV p. Chr.

Cercetările arheologice desfășurate în septembrie 2000 la Basilica D (cu transept) în sectorul D al cetății Tropaeum Traiani au urmărit, ca și în campaniile anterioare, clarificarea din punct de vedere stratigrafic, a raportului dintre ruinele basilicii D, cu fazele ei și construcțiile anterioare (așa cum a rezultat din cercetările anilor precedenți, basilica a fost ridicată în interiorul unui edificiu mai mare, distrus la sfârșitul sec. IV - începutul sec. V). Lucrările s-au desfășurat la S de basilică; aici au fost reluate secțiuni mai vechi (S. 7 - 10)

și au fost trasate trei noi casete și o secțiune.

În zona secțiunilor nr. 7 - 10 au fost demontați martorii; ne-am oprit pe ultimul nivel arheologic (pământ galben, bine bătătorit), la o adâncime de -0,50 m de la nivelul actual de călcare. În secțiunile 9 - 10 era vizibil un zid (grosime 0,6 m; blochete mici legate cu pământ), orientat aproximativ NE - SV, păstrat mai bine spre latura estică a S. 10. După demontarea martorului dintre S. 10 și S. 9 și curățarea acestui zid, a reieșit clar că el are forma unei "abside", mult mai largi, care pare să o dubleze pe cea deja cunoscută, care aparține edificiului mai vechi în care s-a construit basilica, dar care a funcționat ca anexă a basilicii (această absidă se află la S de transept; a fost pusă în evidență de cercetări mai vechi, din 1993 - 1994). Nivelul pe care ne-am oprit după demontarea martorilor apare foarte bine păstrat între cele două abside. Deoarece absida cea nouă intra în profilul S. 8', am trasat o nouă secțiune, perpendiculară pe vechea absidă (denumită S. 8', cu dimensiunile de 2 x 3,5 m). S. 8 a fost trasată pentru a vedea dacă absida se continuă și ce direcție are.

În S. 2.1 a fost curățat zidul adosat zidului basilicii; lângă acesta, chiar în profil, apar trei lespezi mari de piatră, așezate una în continuarea celeilalte.

În S. 2.2 ne-am adâncit până la -1,9 m. Aici, în profil, apar ca și în S. 2.1, trei lespezi de piatră, așezate în continuarea celor din S. 2.1. În interiorul secțiunii apar două ziduri suprapuse, orientate E - V și trei ziduri orientate N - S. Cel mai vechi zid orientat E - V reprezintă închiderea celui orientat N - S din S. 2.1. La adâncimea la care ne-am oprit pe grund apare un rest de pavaj (zid ?), unde a fost găsită și o monedă.

În S. 2.3 ne-am adâncit până la -1,05 m, până la un strat de pământ galben-lutos (steril arheologic).

În S. 2 au fost înregistrate grafic profilele (S. 2.1, S. 2.2 și S. 2.3) și grundurile (S. 2.2, S. 2.3).

Comparând rezultatele obținute în S. 2 cu ceea ce s-a putut observa după curățarea secțiunii S. 3, putem presupune că avem o anexă a basilicii, ce comunică cu atrium-ul, cu două încăperi și cu cel puțin două faze de evoluție (la fel cu fazele basilicii ?).

La S de atrium, pe o suprafață curățată încă din campania din iulie - august 2000, a fost trasată C. 21, cu dimensiunile 3 x 5 m. Inițial, ne-am adâncit în această casetă până la ultimul nivel arheologic, apoi în toată suprafața cuprinsă între S. 3, zidul de S al atrium-ului, limita actuală a săpăturii în sectorul D (la extinderea spre sud, la adâncimea de -0,6 m a fost găsită o monedă), și zidul adosat atrium-ului în colțul de SV, orientat spre S și care separă această zonă de cardo.

Nivelul pe care ne-am oprit aici este asemănător cu cel dintre cele două abside (S. 9 - S. 10).

În S. 8', la adâncimea de -0,2 / -0,3 m, apare un strat de dărâmtură, care nu ne permite să spunem nimic despre traseul absidei. În aceste condiții, am lăsat un martor de 1 m și ne-am extins spre S cu o casetă (S. 8' P, 2 x 2 m); aici, la adâncimea de -0,1 m apare aceeași dărâmtură compactă ca și în S. 8', iar pe colțul de SV al casetei apare un pavaj de cărămidă foarte bine păstrat, care coboară chiar în colțul casetei, până la -0,2 / -0,25 m. Apariția acestui pavaj ne-a determinat să trasăm, lăsând un martor de 1 m; extindere spre sud) o nouă casetă (S. 8' PP; 2 x 2 m) în care, la adâncimea la care în S. 8' P a apărut pavajul, aici nu mai apare nimic asemănător. Aceste două casete S. 8' P și S.8' PP au fost acoperite, urmând să fie reluate în campaniile următoare.

În actualul stadiu al cercetărilor arheologice în acest punct, putem presupune că între cele două abside era un spațiu de circulație pe lângă basilică, cea de-a doua absidă (al cărei traseu nu-l cunoaștem decât pe o mică porțiune) putând reprezenta limita edificiului basilical.

Al doilea punct avut în vedere în această campanie a fost S. 2, reluată și adâncită până la -1,9 m. Aici apărea încă din campania din iulie - august a.c. un zid perpendicular pe cel de S al basilicii, orientat spre S și al cărui traseu și închidere nu erau vizibile. În momentul adâncirii în S. 2 au apărut două ziduri orientate E - V astfel că, dinspre zidul basilicii spre S, S. 2 a fost împărțită în trei secțiuni mai mici: S. 2.1, S. 2.2 și S. 2.3.

În S. 2.1. a fost curățat zidul adosat zidului basilicii; lângă acesta, chiar în profil apar 3 lespezi mari de piatră, așezate una în continuarea celeilalte.

În S. 2.2 ne-am adâncit până la -1,9 m. Aici în profil apar ca și în S. 2.1 trei lespezi de piatră, așezate în

continuarea celor din S. 2.1. În interiorul secțiunii apar două ziduri suprapuse orientate E - V și trei ziduri orientate N - S. Cel mai vechi zid orientat E - V reprezintă închiderea celui orientat N - S din S. 2.1. La adâncimea la care ne-am oprit în grund apare un rest de pavaj (?) / zid(?), unde a fost găsită și o monedă.

În S. 2.3 ne-am adâncit până la -1,05 m oprindu-ne pe un strat de pământ galben, lutos.

În S. 2 au fost înregistrate grafic profilele (S. 2.1, S. 2.2, S. 2.3) și grundurile (S. 2.2, S. 2.3).

Comparând rezultatele obținute în S. 2 cu ceea ce s-a putut observa după curățarea secțiunii S. 3 putem presupune că avem o anexă a bazilicii, ce comunică cu atrium-ul, cu două încăperi și cu cel puțin două faze de evoluție (la fel cu fazele bazilicii).

La S de atrium, pe o suprafață curățată încă din iulie - august 2000, a fost trasată C. 21. Inițial ne-am adâncit în această casetă până la ultimul nivel arheologic, apoi în toată suprafața cuprinsă între S. 3, zidul de S al atrium-ului, limita actuală a săpăturii în sectorul D (la extinderea spre sud, la adâncimea de -0,6 m a fost găsită o monedă) și zidul adosat atrium-ului în colțul de S - vest, orientat spre sud, și care separă această zonă de cardo. Nivelul pe care ne-am oprit aici este asemănător cu cel dintre cele două abside (S. 9 - S. 10). Cercetarea în această zonă va continua în campania viitoare.

Informații suplimentare online

[Raportul 1145 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
